

ДЖЕРЪМ К. ДЖЕРЪМ УРОКЪТ

Превод от английски: Милен Русков, 2006

chitanka.info

Доколкото си спомням, за пръв път го видях на вмирисан параход със само един комин, който по онова време се движеше между Лондон и Антверпен. Вървеше по палубата, хванат подръка с една може би твърде ярко облечена, но определено привлекателна млада дама, като двамата говореха и се смееха шумно. Стори ми се странно, че той е мой спътник на този параход. Пътуването продължаваше осемнайсет часа, а билетът за отиване и връщане струваше една лира, дванайсет шилинга и шест пенса, което включваше по три яденета в двете посоки. Както брошурата добросъвестно поясняваше, питиетата се плащаха отделно. Аз печелех по трийсет шилинга седмично като счетоводител във фирма на търговски посредници на Фенчърч Стрийт. Купувахме срещу комисиона различни артикули за нашите клиенти в Индия, тъй че аз бях станал експерт по цените. Поръбеното с боброва кожа палто, което той носеше (защото, макар да беше късно лято, вечерта бе студена), със сигурност струваше няколкостотин лири, а дискретно изложените му украшения спокойно можеха да бъдат заложени за хиляда и повече.

Бях се вторачил в него и докато двамата минаваха край мен, той отвърна за момент на погледа ми.

След вечеря, както се бях облегал с гръб на планшира на десния борд, той излезе от единствената лична каюта, с която корабът можеше да се похвали, и като застана срещу мен с широко разтворени крака и пура между дебелите устни, започна хладно да ме разглежда, сякаш ме оценяваше.

— Отивате на малка ваканция на Континента? — поинтересува се.

Не бях съвсем сигурен, преди да заговори, но неговото съскане, макар и съвсем леко доловимо, издаваше, че е евреин. Чертите му бяха груби, почти брутални; но неспокойните му очи така блестяха, цялото му лице до такава степен внушаваше власт и силен характер, че общото чувство, което той извикваше, бе възхищение, примесено с известен страх. Тонът на гласа му излъчваше хладно пренебрежение — тон на човек, който често открива, че превъзхожда останалите и е дотам свикнал с това откритие, че то вече не го прави самомнителен.

Зад този глас се долавяше нотка на властност, която не ми хрумна да оспорвам.

— Да — отвърнах аз, като добавих, че никога преди не съм бил в чужбина и съм чувал, че Антверпен е интересен град.

— Колко дълго ще останете? — попита той.

— Две седмици — отговорих аз.

— Но бихте искали да видите нещо повече от Антверпен, ако можете да си го позволите, нали така? — предположи той. — Например очарователната малка страна Холандия. Две седмици са достатъчно време, за да я обиколите цялата. Впрочем аз съм холандец, холандски евреин.

— Говорите английски като англичанин — казах му аз. Някак си ми се искаше да му се харесам. Трудно бих могъл да обясня защо.

— И още половин дузина езици не по-зле — засмя се той. — Напуснах Амстердам осемнадесетгодишен като пътник в трета класа на един емигрантски кораб. Оттогава не съм се връщал.

Той затвори вратата на каютата зад себе си и като пресече палубата, сложи силната си ръка на рамото ми.

— Ще ви направя едно предложение — каза. — Моят бизнес е такъв, че човек не може да престане да мисли за него дори за няколко дни, а по ред причини — тук той хвърли поглед през рамо към вратата на каютата и се засмя кратко — аз не искам да водя с мен хора от своя персонал. Ако ви интересува една кратка обиколка, при която ще ви бъдат платени всички разноски в първокласни хотели, а накрая добавка и банкнота от десет лири в джоба, можете да го получите срещу два часа работа на ден.

Предполагам лицето ми е изразявало съгласие, защото той не изчака да отговоря и веднага продължи:

— Имам само едно условие: да не си бъркате носа и да си държите устата затворена. Пътувате сам, нали?

— Да — казах аз.

Той написа нещо на един лист от бележника си, който после откъсна и ми даде.

— Това е вашият хотел в Антверпен — каза той. — Вие сте секретарят на мистър Хорейшо Джоунс. — Той се подсмихна, докато произнасяше името, което очевидно не му подходеше. — Почукайте на вратата ми утре в девет часа сутринта. Лека нощ!

Той прекъсна разговора толкова рязко, колкото го беше и започнал, и се върна в своята каюта.

Зърнах го за момент на следващата сутрин, докато минавах през рецепцията на хотела. Той говореше с управителя на френски и очевидно му беше дал някакви инструкции по мой адрес, защото изведнъж пред мен се появи сервилно пиколо, което ме заведе до очарователен апартамент със спалня на втория етаж, а „английската закуска“, която получих по-късно в кафенето на хотела, беше с количество и качество, на които в онези дни не се радвах често. Относно работата той също си изпълни думата. Рядко бивах зает повече от два часа на сутрин, като задълженията ми се състояха главно в това да пиша писма и да изпращам телеграми. Той лично запечатваше и отнасяше в пощата писмата, така че аз не научих истинското му име — не и през тези две седмици, — но все пак разбрах достатъчно, за да си дам сметка, че това е човек с грамаден бизнес, който се разпростира върху целия свят.

Той така и не ме запозна с „мисис Хорейшо Джоунс“ и след няколко дни, изглежда, се отегчи от нея, тъй че аз започнах да заемам мястото ѝ като негов спътник в следобедните разходки.

Не можех да не харесвам този човек. Силата винаги изтръгва възхищението на младостта, а освен това имаше в него нещо могъщо и героично — дързостта, бързите му решения, пълната му безскрупулност и на моменти жестокост, когато обстоятелствата явно налагаха. Човек би могъл да си го представи в отколешни времена като роден водач на диви орди, любител на битките заради самите тях, посрещаш всички трудности с бурна радост, човек, който със сила си пробива път напред, безразличен към злощастията и разрухата, които оставя след себе си, с очи, които никога не се отклоняват от целта; но не и лишен от чувство за сурова справедливост, не лишен от известна любезност, когато може да си я позволи, без това да го застрашава с нещо.

Един следобед той ме взе със себе си в еврейския квартал на Амстердам и като си пробиваше без колебание път сред лабиринта от отвратителни порутени коптори, спря пред тясна къща на три етажа, обърната към застинало в неподвижност благо.

— Тук съм роден — обясни той. — В стаята с прозореца със счупено стъкло на втория етаж. Така и никога не го поправиха.

Погледнах го крадешком — лицето му издаваше не разнежване, а по-скоро учудване. Предложи ми пура, която приех с радост, защото

смях на плуващите във водата зад нас отпадъци беше отвратителна, и известно време двамата пушихме мълчаливо, той с полузатворени очи — имаше такъв навик, когато обмисляше някой делови проблем.

— Любопитно е, че съм направил такъв избор — отбеляза той. — Помощник-касапин за баща и охтичава шивачка на илици за майка. Предполагам, съм усещал какво ми предстои. Това е било най-доброто нещо, което е трябвало да върша тогава, както впоследствие се оказа.

Гледах го и се чудех дали говори сериозно, или това е своеобразна горчива шега. Той обичаше да прави понякога странни забележки. Имаше някаква фантастична жилка в него, която редовно се появяваше на повърхността и винаги ме удивляваше.

— Било е малко рисковано, струва ми се — предположих аз. — По-добре следващия път изберете нещо по-безопасно.

Той рязко извъртя глава към мен и понеже не бях съвсем сигурен в какво настроение е, предпочетох да си придам сериозно изражение.

— Може би си прав — съгласи се той със смях. — Някой ден трябва да поговорим на тази тема.

След това посещение в Гоортгасе той вече не беше толкова съдържан с мен и често ми говореше за неща, които никога не бих допуснал, че го интересуват. Като човек той представляваше наистина много любопитна смесица и зад хитрия, циничен бизнесмен аз често зървах визионера.

Разделих се с него в Хага. Той ми плати билета обратно до Лондон и ми даде допълнително една лира за пътни разноски, заедно с банкнотата от десет лири, която по-рано ми беше обещал. Няколко дни по-рано той беше отпратил „мисис Хорейшо Джоунс“ — за облекчение, струва ми се, и на двама им — и сега продължи пътя си сам към Берлин. Не очаквах да го видя никога повече, макар че през следващите няколко месеца често мислех за него и дори се опитах да го открия, като поразпитах тук-там из Сити. Но имах много малко информация, на която да се опра, и след като напуснах Фенчърч Стрийт и влязох в литературата, забравих за него.

Един ден получих писмо, адресирано до моите издатели, но предназначено за мен. Марката беше швейцарска; след като го отворих и погледнах подписа, известно време се чудих откъде ми е познато името „Хорейшо Джоунс“. И тогава си спомних.

Оказа се, че той лежи с тежки натъртвания и множество счупвания в къщата на един дървосекач по склоновете на Юнгфрау. Бил постъпил като глупак, по собствените му думи, въобразявайки си, че на неговата възраст може да изкачва върхове. Щели да го свалят в Лаутер-брюнен веднага, щом това станело безопасно за него, но в момента той нямал с кого да говори, освен с болногледачката и с швейцарския лекар, който се качвал да го посети веднъж на три дни. Молеше ме, ако мога да се освободя, да отида да при него за една седмица. Беше приложил чек за сто лири за пътните ми разходи, без да дава допълнителни обяснения. Изказваше комплиментите си за първата ми книга, която четял в момента, и ме молеше да му телеграфирам отговора си, при това ми даваше истинското си име, което, както и предполагах, се оказа едно от най-известните във финансовите среди. Понеже вече разполагах с времето си, телеграфирах му, че ще пристигна при него следващия понеделник.

Когато пристигнах в късния следобед, след тричасово изкачване по планината, следван от носача с малкото ми багаж, той лежеше на слънце пред хижата на дървосекача. Не можеше да вдигне ръка, но странно блестящите му очи издадоха задоволството му от моето идване.

— Радвам се, че успя да дойдеш — каза той. — Аз нямам близки роднини, а приятелите ми — ако това е върнатата дума — са бизнесмени, които биха били отегчени до смърт от моята молба. А и те не са хората, с които бих искал да говоря сега.

Той беше изцяло примирен с мисълта, че ще умре. В действителност имаше моменти, в които оставяше у мен впечатлението, че очаква смъртта с известно нетърпение и със страхопочитателно любопитство. Следвайки конвенционалната представа, че трябва да го ободря, аз му повтарях, че ще остана при него, докато бъде в състояние да се върне в цивилизацията, но той само се смееше.

— Няма да се върна — казваше той. — Не и по този начин. Какво ще направят после с тези потрошени кости, малко засяга и теб, и мен. Но това е хубаво място да умреш — продължаваше той. — Тук човек може да мисли.

Беше трудно да го съжаляваш, при положение, че собствената му съдба му беше толкова безразлична. Светът все още му беше много

интересен, макар и не неговото собствено ъгълче в него — това, както ми даде да разбере, той си беше изяснил и отстранил от съзнанието си. Бъдещето — с неговите настъпващи проблеми, нови възможности и нови тенденции — беше онова, за което му се искаше да говори. Сякаш беше млад човек с много години пред себе си.

Една вечер — беше вече към края — бяхме останали сами. Дърварят и жена му бяха слезли в долината да видят децата си, а болногледачката го бе оставила на моите грижи и бе излязла да се разходи. Бяхме го изкарали навън, от любимата му страна на хижата, откъдето се виждаше издигащата се в небето грамада на Юнгфрау. С удължаването на сенките върхът сякаш идваше по-близо до нас, а ние стояхме и го гледахме мълчаливо.

Постепенно усетих, че неговите пронизващи очи бяха втречени в мен и в отговор се обърнах и го погледнах.

— Чудя се дали ще се срещнем отново — каза той, — или, което е по-важно, дали ще си спомним един за друг.

В първия миг останах озадачен. Бяхме обсъждали неведнъж различните религии на човечеството и неговото отношение към ортодоксалните убеждения бе винаги на учудено презрение.

— Това ме занимава все повече през последните няколко дни — продължи той. — Премина през ума ми още първия път, когато те видях на кораба. Ние бяхме състуденти. Нещо, и аз не знам какво, ни свързваше много тясно. Имаше някаква жена. Те я изгаряха. Сетне ни заля вълна от хора, внезапно настъпи тъмнина и твоите очи близо до моите...

Предполагам, това беше някаква форма на хипноза, защото, докато той говореше с вперен в мен изпитателен поглед, в ума ми пробягна видението на тесни улици, изпълнени с някаква странна тълпа, с боядисани къщи, каквито никога не бях виждал, и натрапчив страх, който сякаш се криеше зад всяка сянка. Отърсих се от видението, но не без усилие.

— Ето какво си имал предвид — казах аз — онази вечер в Гоортгасе. Вярваш ли в това?

— Като бях дете, ми се случи нещо странно — рече той. — Нямах още шест години. Бях отишъл в Гент с родителите си. Струва ми се, че трябваше да посетим някакъв роднина. Един ден отидохме в замъка. По това време той беше в руини, макар че по-късно го

реставрираха. Бяхме застанали в някогашната заседателна зала. Аз отидох до другия край на голямото помещение и без да знам защо, натиснах някаква пружина, скрита в зидарията, и тогава една врата се отвори с остър, скърцащ звук. Спомням си как се вглеждам в отвора. Другите хора бяха обърнати с гръб към мен, никой не ме забеляза, тъй че аз се вмъкнах и затворих вратата зад себе си. Сякаш инстинктивно знаех пътя. Изтичах надолу по едно стълбище и после минах по някакъв тъмен коридор, през който трябваше да вървя опипом, докато стигнах до малка врата в един ъгъл. Знаех коя е стаята от другата страна. Нейна фотография беше публикувана години по-късно, когато стаята бе открита, и тя беше точно такава, каквато си я представях, с нейния подземен коридор и изход под градските стени през къщица на Аусермаркт. Но тогава не можех да отворя вратата. Няколко камъка бяха паднали пред нея, и понеже се страхувах да не ме накажат, се върнах обратно в заседателната зала. Но когато стигнах там, тя беше празна. Търсеха ме в другите помещения. Никога не им казах за моето приключение.

При всеки друг случай бих се засмял, чувайки такава история. По-късно, спомняйки си неговите думи от онази вечер, стигнах до извода, че цялата история е просто самовнушение, плод на детското въображение; но в онзи момент тези странно блестящи очи ме бяха завладели. Те продължаваха да бъдат вперени в мен, докато седях на ниския парапет на верандата и гледах неговото побеляло лице, по което сякаш вече пропълзяваха сенките на смъртта.

Имах чувството, че през тях той се опитва да ме накара до си спомня. Целият той — самата му душа — като че ли бе концентрирана в тях. Нещо безформено и все пак отличимо започна да се очертава пред мисловния ми взор. Почувствах едва ли не физическо облекчение, когато пристъп на болка го накара да отклони поглед от мен.

— Ще намериш едно писмо, след като умра — продължи той след миг. — Опасявах се, че може да дойдеш твърде късно или че аз няма да имам достатъчно сила да ти кажа. Някак си усещах, че измежду малцината хора, които съм срещал извън бизнеса, най-вероятно е ти да не отхвърлиш цялата тази история просто като безсмислица. Радвам се и бих желал да запомниш, че аз умирам в пълно съзнание и яснота на ума. Единственото, от което съм се

страхувал през живота си, е старостта, с постепенния ѝ умствен упадък. Винаги ми се е струвало, че ми се е случвало да умра малко или повече внезапно, докато все още съм имал власт над волята си. Винаги съм благодарил на Бог за това.

Той затвори очи, но не мисля, че заспа; малко по-късно се върна болногледачката и го внесохме в къщата. Нямах следващ разговор с него, въпреки че по негово желание продължих да му чета през следващите два дни, а на третия той издъхна.

Намерих писмото, за което той ми беше споменал. Беше ми казал къде ще го остави. То съдържаше пачка банкноти, които той ми даваше със съвета да се отърва от тях колкото се може по-скоро.

Ако не те обичах — пишеше той, — щях да ти оставя постоянен доход и ти щеше да ме благославяш, вместо да ме прокленаш — както би трябвало да направиш! — защото съм отровил живота ти.

Този свят е училище, смяташе той, за направата на човека; и единственото важно за човека нещо било силата на духа. Писмото му създаваше впечатлението, че той е бил дълбоко религиозен. В наше време той без съмнение би бил смятан за теософ; но своите убеждения той беше създал за себе си и ги беше приспособил към своя характер — към своя пламенен, властен темперамент. Бог, смяташе той, се нуждае от хората, за да му служат, да му помагат. Затова през много промени, през много епохи Бог продължава да дава живот на хората — за да могат чрез самопреодоляване и борба те да стават все по-силни; на тези, които се показват най-достойни, се пада най-трудната задача, най-скромното начало, най-големите препятствия. А висшата награда за добротворството винаги е победата. Изглежда, той беше убедил себе си, че е един от избраните, че е бил предопределен за велики дела. Пишеше, че е бил роб във времената на фараоните; свещенослужител във Вавилон; катерил се е по възжените стълби при завземането на Рим; пробил си е път до съветите на вождовете по времето, когато Европа е била бойно поле на враждуващите племена; възкачил се е на власт по времето на Борджиите.

У повечето от нас, предполагам, понякога се появява натрапчивото усещане, че определени далечни неща са ни по странен начин познати; и човек се чуди дали зад това чувство се крие спомен или своеобразно видение. Постепенно, с напредването на възрастта,

ние отхвърляме това чувство и трупащите се грижи на настоящето накрая го заглушават; но на млади години то е по-осезаемо. Изглежда, у моя приятел това чувство се бе запазило, придобивайки все поплътна реалност. Неговото последно съществуване, секнало под белия чаршаф в хижата зад мен, беше само една глава от историята; сега той очакваше следващата.

По-нататък в писмото той се питаше дали ще има някакво право на избор при определянето ѝ. Но и в единия, и в другия случай бе любопитен за резултата. Това, което той уверено предчувствуваше, бяха нови възможности, по-широк опит. Но в каква форма щяха да се изправят те пред него?

Писмото свършваше със странна молба. Той ме молеше да продължа да мисля за него и след като се върна в Англия: не за мъртвия мъж, когото познавах — банкера евреин с познатия ми глас, с цялата тази измама на речта и обноските (понеже всичко това, казваше той, са само дрехи, които човек облича и съблича), — а за самия човек, за душата му, която желае и може би ще успее да ми се разкрие.

Писмото завършваше с послепис, на който тогава не обърнах внимание. Той ми съобщаваше, че е купил къщата, в която е умрял. След изнасянето на тялото му тя щяла да остане празна.

Сгънах писмото, сложих го сред другите си книжа и минавайки през къщата, хвърлих прощален поглед към неговото едро, набръчкано лице. Изражението му можеше да послужи на някой скулптор като възплъщение на силата на духа. Той оставяше чувството, че е победил смъртта и после е потънал в сън.

Направих каквото ме беше помолил. Всъщност и да исках, не можех да постъпя иначе. Мислех за него постоянно. Може би това е обяснението на случилото се по-късно.

Един следобед, докато карах велосипед през Норфолк и за да избегна приближаващата се буря, почуках на вратата на самотна къща в края на общинската мера. Любезна, оживена жена ме покани да вляза; и като ме помоли да я извиня, защото тъкмо в момента гладела, отиде в съседната стая. Мислех, че съм сам и се загледах през прозореца към леещия се дъжд. След малко, без сам да зная защо, се обърнах. Тогава видях едно дете, седнало на висок стол зад масата в тъмния край на стаята. Пред него беше отворена книжка с картинки, но то гледаше към мен. Чувах звука, който жената издаваше с ютията,

докато гладеше в съседната стая. Навън продължаваше да вали. Детето ме гледаше с големи, кръгли очи, пълни с бездънен патос. Забелязах, че нещо не е наред с тялото му. Момчето изобщо не помръдваше, не издаваше звук, но аз имах странното чувство, че тези очи искат да ми кажат нещо. Нещо придобиваше форма пред мен, макар и невидимо. Но то беше тук, в стаята. Това беше човекът, когото бях погледнал веднъж, докато седеше зад мен умиращ в хижата под Юнгфрау. Ала нещо се беше случило с него. Воден от някакъв инстинкт, отидох до стола и повдигнах момчето, а то с въздишка обви малките си съсухрени ръце около врата ми и се притисна към мен с плач — жален, нисък, протяжен плач.

Чувайки плача му, жената се върна — хубава, здрава на вид жена. Тя го взе от ръцете ми и го успокои.

— Той понякога започва малко да се самосъжاليا — обясни ми тя. — Или поне така си мисля. Както виждате, не може да тича като другите деца или да направи каквото и да било, без да изпита болка.

— Някаква злополука ли е станала? — попитах аз.

— Не — отвърна тя, — и баща му е толкова здрав и прав мъж, колкото изобщо можете да намерите на един ден път оттук. Просто такава е била божията воля, както се казва. Разбира се аз не знам защо. Никога не е имало тъй добро и умно момченце като това, когато не го боли. Рисува чудесно.

Бурята беше отминала. Момчето се успокои в обятията на жената и когато му обещах да се върна и да му донеса нова книга с картинки, кратка благодарна усмивка пробяга по измъченото му лице, но той не продума.

Продължих да поддържам връзка с него. Дори простото любопитство би ме накарало да го направя. Здравословното му състояние донякъде се нормализира с годините и постепенно видението, което ме бе споходило при първата ни среща, избледня. Понякога, използвайки езика от писмото на моя мъртъв приятел, аз говорех на момчето, чудейки се дали случайно няма да го осени някакъв проблясък на паметта и един-два пъти дори ми се стори, че в меките, жални очи се появяваше поглед, който бях виждал преди, но чувството отминаваше и действително беше трудно да свържеш тази тъжна малка странност в човешка форма, с нейната трогателна

безпомощност, и онзи силен, бърз, властен дух, който бях гледал как си отива сред тишината на планината.

Единственото, което му носеше радост, беше рисуването. Не мога да спра да мисля, че ако не беше лошото му здраве, той би се прославил. Рисунките му бяха винаги умни и оригинални, но бяха рисунки на инвалид.

— Никога няма да стана велик — каза ми той веднъж. — Имам чудесни идеи, но когато трябва да ги осъществя на практика, непременно се появява нещо, което ме възпрепятства. Сякаш в последния момент някаква ръка се протяга и ме хваща за глезена. Ще ми се да имах сила, но нямам. Ужасно е да бъдеш от слабите.

Тази негова дума направо се прилепи за мен. Да знае човек, че е слаб... Звучи като парадокс, но всъщност човек трябва да е силен, за да го знае. И докато мислех за това и за неговото търпение и благ нрав, внезапно се сетих за онзи послепис, чието значение навремето не бях разбрал.

По онова време той беше млад човек на двайсет и три-четири години. Баща му беше починал и той живееше в бедно жилище в южния край на Лондон, издържайки себе си и майка си с напрегната, лошо платена работа.

— Искам да дойдеш с мен на няколкодневна ваканция — казах му веднъж аз.

Доста се затрудних, докато го накарам да приеме помощта ми, защото той беше много горд по своя чувствителен, отбранителен начин. Но накрая успях, като го убедих, че ще се отрази добре на работата му. Във физическо отношение пътуването трябва да му е струвало скъпо, защото той не можеше да се движи без известна болка, но променящите се пейзажи и непознатите градове го възнаградиха щедро; и когато една сутрин го събудих рано и той за пръв път видя далечните планини, обвити в светлината на зората, в очите му се появи непознат дотогава блясък.

Стигнахме до хижата късно следобед. Уредих нещата така, че да бъдем сами там. Нуждите ни бяха простички и при различните си скиталчества аз се бях научил да бъда независим. Не бях му доверил защо съм го довел тук, освен заради красотата и спокойствието на мястото. Умишлено го оставях дълго време сам в къщата, използвайки като извинение все по-дългите си разходки, и макар че той винаги се

радваше на завръщането ми, чувствах, че у него расте желанието да бъде сам.

Една вечер, след като се бях изкачил по-високо, отколкото възнамерявах, се изгубих. В тази местност не беше безопасно да пробваш нови пътища в тъмнината и затова щом попаднах на един изоставен заслон, реших да остана там и да спя върху сламата.

Когато се върнах, го сварих да стои пред хижата. Поздрави ме така, сякаш ме беше очаквал точно в този момент и нито миг по-рано. Каза ми, че се е досетил какво се е случило и не се е разтревожил. През деня усещах как той ме наблюдава и вечерта, като седнахме на любимото му място пред хижата, той се обърна към мен:

— Мислиш ли, че това е истина? — попита. — Че аз и ти сме седели тук преди години и сме говорили като сега?

— Не знам — отговорих аз. — Знам само, че той умря тук, ако изобщо има такова нещо като смърт, и че никой не е живял в къщата оттогава насам. Съмнявам се, че някой изобщо е отварял вратата, преди да дойдем.

— Те винаги са били с мен, тези сънища — продължи той. — Но винаги съм ги отхвърлял. Изглеждаха толкова абсурдни. Винаги сънувах богатство, сила, победа. Животът беше толкова лесен.

Той сложи мършавата си ръка върху моята. Странен нов поглед се появи в очите му — обнадяващ, почти радостен поглед.

— Знаеш ли какво си мисля? — каза. — Може би ще се засмееш, но тук горе ми хрумна, че Господ ми е дал нещо от голяма полза за мен. Успехът ме беше направил слаб. Затова Той ми прати слабост и страдания, за да се науча на сила. Голямото нещо е да бъдеш силен.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.